

УДК 619:637.513.1(477-25), 18-19"

Стегней М.М., кандидат ветеринарних наук, в.о. доцента ©

Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

ОРГАНІЗАЦІЯ ВЕТЕРИНАРНОЇ СЛУЖБИ КИЇВСЬКИХ МІСЬКИХ СКОТОБОЄНЬ (1888-1914)

Подано стислі відомості щодо кількості ветеринарних фахівців на Київських міських скотобойнях. Показано, що їх кількість збільшувалася поступово, що було викликано підвищеним інтересом до міських скотобоєнь з боку Губернської управи, і необхідністю покращення ветеринарно-санітарного стану у м. Києві у кінці XIX- на початку XX ст.

Ключові слова: *Київські міські скотобойні, ветеринарний лікар, ветеринарна служба, ветеринарна справа.*

Вступ. Наддніпрянський край, древня Київська земля завжди були центром історичних подій та культурного життя українського народу [1]. Впродовж століть можна прослідкувати розвиток лікувальної справи на теренах Київщини. Особливої уваги заслуговує ветеринарна справа Київщини кінця XIX - початку XX ст. коли відбувся перехід від однієї системи правління до іншої.

Вивчаючи ветеринарну справу Київщини і її організацію, майбутній спеціаліст повинен чітко уявляти собі особливості і основні принципи її формування у дореволюційний період і нині.

Особливості організації ветеринарної служби Київських міських скотобоєнь були зумовлені як географічним положенням регіону, зокрема м. Києва, так і соціальним станом населення. Ветеринарна медицина з моменту зародження лікувальної справи знаходилася у підпорядкуванні медичних фахівців, і лише у 1899 р. згідно циркуляру Міністерства внутрішніх справ (№ 340 від 01.06.1899 р.) медичні лікарі були звільнені від виконання обов'язків з ветеринарної частини, так як чисельність ветеринарного персоналу дозволяла їх виконувати [2].

Чисельність ветеринарного персоналу Київських міських скотобоєнь займала вагомую частку у загальній кількості ветеринарного персоналу м. Києва і відіграла значну роль у формуванні ветеринарної справи міста.

Методи дослідження. При проведенні дослідження використано хронологічний - для визначення основних закономірностей розвитку ветеринарії на Київщині у кінці ХГХ - початку ХХ ст. та системний методи.

Результати дослідження. Київські міські скотобойні відкрито 17.12.1888 р. на основі „Обов'язкової постанови про міські скотобойні і керування ними" від 20.10.1888 р. До 1888 р. у м. Києві діяло 17 невеликих приватних боєнь. Бойні розміщувалися у дворах і коморах, у яких забивали худобу, без дотримання будь-яких норм і правил ветеринарно-санітарної експертизи м'яса і продуктів

забою. Ці бойні викликали велике незадоволення у міського населення і Київська міська дума вирішила закрити існуючі бойні і відкрити міські скотобойні, тобто сформувати регламентований заклад, який дотримувався б високогуманних завдань, відповідальність за виконання яких покладалася на ветеринарний персонал боєнь.

З відкриттям міських скотобоєнь забій худоби здійснювали виключно на бойнях. При цьому не дозволявся посадибний забій навіть баранів, який проводили з релігійною метою мусульмани, що проживали у м. Києві. Для цього на міських скотобойнях відводилося спеціальне приміщення, де забивали баранів для мусульман [3].

З моменту відкриття на бойнях працювало три ветеринарні лікарі. Ветеринарний персонал боєнь підпорядковувався управляючому бойнями (не ветеринарному спеціалісту), чи голові Санітарної комісії (медичному лікарю). До складу Санітарної комісії, до 1886 р. не входило жодного ветеринарного спеціаліста. У 1886 р. дума запросила на посаду міського ветеринарного лікаря м. Києва вільно практикуючого ветеринарного лікаря Пономарьова В.К., який, в основному, виконував покладені на нього обов'язки Санітарної комісії. У 1894 р. було відкрито другу посаду міського ветеринарного лікаря. Незважаючи на те, що Київські міські скотобойні відігравали особливу роль у дотриманні ветеринарно-санітарних правил у місті, ветеринарні лікарі боєнь не входили до складу Санітарної комісії чи управи. Майже усі засідання боєнських комісій проходили без участі ветеринарних лікарів боєнь.

На скотобойнях ступінь доброякості м'яса і вік тварин визначалися не колегією ветеринарних лікарів боєнь, а наглядцем за діяльністю боєнь, який вирішував ветеринарні питання не маючи на це юридичного права. Відповідно з цим, боєнські ветеринарні лікарі не виконували своїх професійних обов'язків. Таке відношення Громадського управління міста призвело до того, що влітку 1890 р. Київські бойні залишилися без жодного ветеринарного лікаря [4].

У зв'язку з цим, міський ветеринарний лікар Слесаревський МП. протягом деякого часу виконував обов'язки ветеринарних лікарів боєнь. Усі ветеринарні лікарі при міських скотобойнях підпорядковувалися Громадській управі міста. Для покращання ветеринарної справи на Київських міських скотобойнях, ветеринарні лікарі виступали за підпорядкування боєнь Міністерству внутрішніх справ [5].

Протягом наступних чотирьох років (1890-1894 рр.) ветеринарними лікарями на бойнях, у складних умовах, працювали Васневський О.М., Дуброва СП., Стопакевич К.Є., Шумський О.І. і 23 травня 1894 р. бойні знову залишилися без ветеринарного нагляду. Слід зазначити, що протягом п'яти з половиною років на бойнях змінилося 18 ветеринарних лікарів.

У 1899 р. на Київських міських скотобойнях працювали п'ять ветеринарних лікарів: Дуброва СП., Бурлак М.Д., Ф.М. Беневський, Тараканов М.І., Любимірський І. А. Така кількість тривала до 1909 року.

Територія Київських міських скотобоєць розділялася на п'ять площадок (дворів) для забійних тварин. У дворі №1 проводився прийом усіх тварин, що поступали для забою. Цей двір був загальним для тварин різних видів (велика

рогата худоба, дрібна рогата худоба, свині, коні). Тут проводили сортування тварин, ветеринарний огляд і таврування. У цьому дворі знаходилася кімната ветеринарного лікаря. У 1902 році посаду пунктового ветеринарного лікаря при Київському скотопрогінному дворі обіймав Стопакевич К.Є., робочий день якого тривав 10-16 годин залежно від кількості тварин, що поступали для забою.

Приміщення Київських міських скотобоєнь будувалися з каменя, добре освітлювалися і були просторими. Бойні розділялися на чотири відділи: камерна бойня, павільйонна або кошерна бойня, бойня для дрібних тварин, свинобойня і центральне кишкове відділення.

У 1909 р. виділено ще дві посади ветеринарних лікарів, які замінили ветеринарних фельдшерів. Обов'язки старшого ветеринарного лікаря виконував С.П. Дуброва, скотопрогінним двором завідував Ляпунов Л.Н. Решта п'ять ветеринарних лікарів (Бурлак М.Д., Тараканов М.І., Короткое М.Д., Кандиба О.І., Кожин Л.П.) завідували бойнями великої рогатої худоби і дрібною рогатою худобою, свинобойнею і конебойнею [6]. Старший ветеринарний лікар завідував ще трихірнелоскопічною станцією. У цьому ж році введено в дію Обов'язкові постанови організації ветеринарно-санітарної справи у Київській губернії, що включали правила влаштування і утримання скотобоєнь. Цими постановами введено в дію одноманітний порядок у забійну справу.

Слід відмітити, що Київські міські скотобойні були дуже престижні. Про це свідчить те, що майже через три роки після відкриття, у 1891 році на Київських міських скотобойнях забито 125379 голів різних видів сільськогосподарських тварин. На Київські міські скотобойні доставлялася для забою велика рогата худоба із Полтавської (44,3%), Київської (43,5%), Херсонської (5,5%), Чернігівської (4,5%), Катеринославської (0,9%), Волинської (0,7%), і Подільської (0,6%) [7].

Перша світова війна (1914-1916 рр.) майже повністю припинила діяльність не лише міських скотобоєнь, але і діяльність ветеринарних лікарів у губернії. Більшість ветеринарних лікарів були мобілізовані в армію і управою були запрошені два тимчасові ветеринари.

Отже, ветеринарна служба Київських міських скотобоєнь відігравала важливу роль у забезпеченні ветеринарно-санітарного стану м. Києва у кінці XIX - початку XX ст. Київські міські скотобойні з часу їх відкриття розділялися на ряд відділів, що і зумовило збільшення кількості ветеринарних фахівців з трьох (1888) до семи (1909).

Література

1. Рудик С.К. Історія становлення ветеринарної служби в Україні // К., Видавництво „Бронт”. - 1995. - 31.
2. Письмо Господину Киевскому городскому голове // Державний архив Київської області. - Ф.1. Оп.271. Д.№394. - С - 6-10.
3. Киевские скотобойни // Вестник общественной ветеринарии. - 1892. - №23.-С. 376.
4. Новый Киевский инцидент // Вестник общественной ветеринарии. - 1894. - №11.-С. 322-324.

5. Томили И. Киевские центральные городские скотобойни // Вестник общественной ветеринарии. - 1892. - №20. - С. 313-314.
6. Дуброва СП. Киевские городские скотобойни // Вестник общественной ветеринарии. - 1911. - №18. - С. 966-969.
7. Томили И. Киевские центральные городские скотобойни // Вестник общественной ветеринарии. - 1892. - №21. - С. 338-339.

Summary

Stegney M.M.

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
THE STRUCTURE OF THE VETERINARY SERVICE OF KYIV CITY
SLAUGHTER (1988-1914)

Given the short information about the number of veterinary specialists on the Kiev city slaughter. It is shown, that their number is growing, what is connected with the increasing of interest to the city slaughters from the Gubemskiy department and the need of improvement the veterinary - sanitary situation of Kiev city in the end of XIX - beginning of XX century.

Key words: *Kyiv city slaughter, veterinary specialists, veterinary services, veterinary business.*

Стаття надійшла до редакції 19.04.2010